

โควิด โศจร อนาคตของสังคมไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนกชน สมหวัง
 สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ที่ผ่านมา ประเทศไทยค่อนข้างประสบความสำเร็จในการควบคุมโรคระบาด จนได้รับความชื่นชมอย่างกว้างขวาง โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุขที่เข้มแข็ง แต่ ณ วันนี้ เป็นที่ชัดเจนว่า การระบาดของไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทย ในแต่ละระลอกที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงในวงกว้างนั้น เป็นคลัสเตอร์การแพร่ระบาดจากแหล่งโศจรเกือบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นสนามมวย บ่อนไก่ บ่อนการพนัน แหล่งบันเทิง กิจกรรมรื่นเริง และแคมป์คนงานที่กำลังแพร่หลายและส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางอยู่ในปัจจุบัน

สถานที่โศจรมัน ย่อมหมายถึงสถานที่อันไม่ควรเข้าไป หรือบุคคลที่ไม่ควรไปมาหาสู่ หรือสถานที่เสี่ยงต่อความเสียหายที่บุคคลไม่ควรเข้าไป รวมทั้งการเที่ยวไปอย่างไม่สมควรหรือความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ดังปรากฏในพระพุทธศาสนาที่ท่านได้กำหนดสถานที่โศจรที่พระภิกษุไม่ควรไปมาหาสู่ไว้ 6 ประการ

ในสถานการณ์ปกติ สถานที่ที่จัดเป็นโศจรมัน ย่อมเป็นสถานที่ที่จะเป็นอันตรายและก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อการดำเนินชีวิตทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเกียรติยศชื่อเสียง ข้อครหาในทางต่าง ๆ ที่ท่านเรียกว่า ทำให้อุศลธรรมเจริญขึ้นมาได้ เพราะการไปเที่ยวตามแหล่งบันเทิงและแหล่งเสพสุรา เป็นต้นนั้น มิได้สร้างความเสื่อมเสียทั้งสิ้น

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อย่างรุนแรง สถานที่โศจร ก็ยิ่งทวีความเป็นโศจรเพิ่มมากขึ้น เพราะพฤติกรรมในสถานที่โศจร เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มีการแพร่ระบาดของไวรัสได้มากขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากจำนวนผู้ติดเชื้อจากคลัสเตอร์แหล่งการพนัน สถานบันเทิง กิจกรรมรื่นเริงมีจำนวนมากขึ้นทั่วประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดจากสถานที่โศจรนี้ จะเห็นได้ว่า มาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ความอ่อนแอของมาตรการทางด้านกฎหมายและทางด้านสาธารณสุข ที่แม้ดูเหมือนจะมีความเข้มแข็งในข้อกำหนดและข้อปฏิบัติทางด้านสาธารณสุข ที่มีการกำหนดข้อกำหนดและข้อปฏิบัติต่าง ๆ อย่างเข้มงวด หากแต่ในทางปฏิบัติแล้วนั้นมีความอ่อนแอเป็นอย่างยิ่ง เพราะข้อกำหนดต่าง ๆ เหล่านั้น ถูกปล่อยปละละเลย ไม่ว่าจะด้วยเหตุปัจจัยใด ๆ ก็ตาม

ประการที่สอง ความอ่อนแอทางด้านจริยธรรม สาเหตุสำคัญของการนำไปสู่การแพร่ระบาดอันเนื่องมาจากสถานที่โศจรมัน มิใช่เพียงแค่การละเลย ไม่ให้ความสำคัญต่อมาตรการทางด้านกฎหมายและมาตรการทางด้าน

สาธารณสุขเท่านั้น หากแต่ยังมาจากการขาดสำนึกที่รับผิดชอบทั้งต่อชีวิตของตัวเองและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยขาดการมองว่า พฤติกรรมส่วนตัวนั้นมีแต่จะนำไปสู่ความเสี่ยงที่จะมีต่อชีวิตและสังคม และในท้ายที่สุดแล้วจะส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

เมื่อมองการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในแต่ละระลอก แม้จะมีความแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด แต่จุดที่เป็นปัจจัยหลักร่วมกันก็คือ ความอ่อนแอของการกำกับมาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางด้านสาธารณสุข ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีรากฐานสำคัญมาจากความเห็นแก่ตัวของบุคคลที่มีส่วนรับผิดชอบต่อชีวิตและสังคม

แล้วยังมีอะไรที่จะน่ากลัวเท่ากับการที่คนเราขาดจิตสำนึกที่มีต่อชีวิตและสังคมอีก เพราะถ้าขาดจิตสำนึกทั้งต่อชีวิตของตนและสังคมแล้ว เขาย่อมจะทำอะไรลงไปก็ได้ ดังจะเห็นได้ว่า แม้สังคมจะอยู่ในภาวะวิกฤติอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด แต่ก็ยังมีผู้ที่มีใจที่จะไปเที่ยวแหล่งอโคจร ขาดจิตสำนึกในการตระหนักถึงภัยร้ายแรงของไวรัสโควิด และยังละเลยมาตรการด้านกฎหมายและด้านสาธารณสุข จนทำให้เกิดการระบาดอย่างรุนแรงขยายออกไปในวงกว้างอยู่ในปัจจุบัน

อันที่จริงแล้ว ในภาวะการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 นี้ สถานที่ใด บุคคลใด หรือกิจกรรมใดก็ตามที่เรามีความคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน แต่ถ้าเสี่ยงต่อการทำให้เกิดการติดเชื้อและระบาดของเชื้อแล้ว สถานที่ บุคคล และกิจกรรมนั้น ๆ ย่อมจัดเป็นอโคจรทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้ว่า หลาย ๆ ประเทศ ก็กลายเป็นประเทศที่เป็นอโคจรไปเรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น ในปัจจุบัน แม้กระทั่งวัดเอง หรือกิจกรรมการทำบุญในทางศาสนา ก็อาจจัดเป็น “อโคจร” ได้เช่นกัน เพราะความเป็นอโคจรในปัจจุบันถูกกำหนดด้วยความหนาแน่นของผู้คน การพบปะกันของผู้คน การดื่ม การสังสรรค์ร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่การติดเชื้อและแพร่เชื้อ

คงปฏิเสธไม่ได้ว่า การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งในด้านชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เพราะนอกจากจะส่งผลกระทบต่อมนุษยชาติ ทำให้มนุษย์ต้องแสวงหาวิถีทางในการใช้ชีวิตใหม่หรือที่เรียกว่า ความปกติใหม่ (new normal) แล้ว การแสวงหาความรู้ความเข้าใจในความเป็นอโคจรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อเลี่ยงการติดเชื้อและแพร่เชื้อ

ความเชื่อและความหวังในการพึ่งวัคซีนแต่เพียงอย่างเดียวนั้น อาจไม่ทันการที่จะช่วยระงับยับยั้งการแพร่ระบาดและความรุนแรงของไวรัสนี้ได้ และคงไม่ต่างอะไรกับการหวังพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือไสยศาสตร์ที่จะมาช่วยคลอบคลอให้ชีวิตแคล้วคลาดปลอดภัยจากไวรัสโควิด

แท้จริงแล้ว ความไม่ประมาทและความมีสำนึกในการดูแลป้องกันตนเอง อย่างน้อยหันไปสมทานศีลในยุคโควิด “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” ดังที่เคยสมทานเมื่อแรกเผชิญหน้าโควิดในรอบแรก ก็จะทำให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อไวรัส หรืออย่างน้อยก็หยุดยั้งการแพร่ระบาดได้เป็นอย่างดี

เมื่อแต่ละบุคคลมีความรู้ความเข้าใจ มีจิตสำนึกความรับผิดชอบ สามารถที่จะดูแลรักษาตนเองได้ ก็เท่ากับรักษาสังคมของเราไว้ได้เช่นกัน เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว ในอนาคตอันใกล้นี้ ประเทศไทยทั้งประเทศก็จะกลายเป็นแหล่งอโคจรไปในที่สุด